

REFERAT Miljø- og teknikudvalget 2022-2025 d. 13-06-2024

Mødedato Torsdag d. 13. juni 2024 kl. 16:00

Mødested E.3.16 /ekstraordinært møde

Mødedeltagere Jens Peter Hansen, Anker Boje, Karen Lagoni, Frida Valbjørn Christensen, Bo Vestergaard, Christian Engelbrecht Pedersen, Frank Nørgaard

Indholdsfortegnelse

Jordhåndtering fra karteringsplads i Tirstrup og modtagelse på Randers Havn.....	3
Orientering om afværgeindsatsen ved Nordic Waste.....	6
Håndtering af overfladevand fra Nordic Waste.....	12

Punkt 98: Jordhåndtering fra karteringsplads i Tirstrup og modtagelse på Randers Havn

09.08.00-P00-1-24

Resume

Sagen beskriver processen for og det videre arbejde for byrådets beslutning om at køre jorden fra karteringspladsen i Tirstrup til Randers Havn.

Det anbefales fortsat at så meget jord som muligt nyttiggøres på Randers Havn. Men indtil havnens bestyrelse godkender den ekstravurdering der er bestilt, så anbefaler forvaltningen at køre jord fra Tirstrup til Silkeborg, så Randers Kommune kan komme i gang med at lovliggøre forholdet i Syddjurs så hurtigt som muligt.

Indstilling

Forvaltningen indstiller til byrådet via miljø- og teknikudvalget

1. at der gives en tilladelse til Randers Havn til at påbegynde anlægsarbejdet efter Miljøbeskyttelseslovens §33 stk. 2, så jorden kan flyttes fra Tirstrup, idet miljø- og teknikudvalget på møde efter sommerferien forventer at kunne meddele en miljøgodkendelse til Randers Havn til nyttiggørelse af jorden som del af den igangværende havneudvidelse.
2. at jord fra Tirstrup køres til nyttiggørelse i støjvold i Silkeborg i muligt omfang indtil bestyrelsen for Randers Havn har givet endeligt tilsagn om, at jorden fra Tirstrup ønskes anvendt i havnens udvidelsesprojekt.
3. at den jord, der er forurenet over grænseværdierne anført i den forestående miljøgodkendelse til nyttiggørelse af jord på Randers Havn og i støjvolden i Silkeborg bortskaffes til anden godkendt modtager i Danmark eller i yderste konsekvens udenfor Danmark f.eks. Norge.

Beslutning

1. at indstilles godkendt med 3 stemmer for. Frida Valbjørn Christensen, Frank Nørgaard og Anker Boje tog forbehold.
2. og 3. at indstilles godkendt.

Jens Peter Hansen deltog ikke i sagens behandling.

Sagsfremstilling

Den 21. maj besluttede byrådet med sag 209, at jorden fra Nordic Waste jordskredet, som i dag opbevares midlertidigt i Tirstrup, hurtigst muligt nyttiggøres i forbindelse med udvidelsen af Randers Havn, hvis der kan meddeles miljøgodkendelse hertil, samt at Randers Havn anmodes om at indsende ansøgning herom.

Derudover besluttede byrådet, at jorden fra Tirstrup som ikke kan nyttiggøres på Randers Havn, bortskaffes til anden nyttiggørelse i Danmark som beskrevet i sagen.

I sagen beskrives 3 løsningsmodeller for flytningen af jorden, Randers Havn, Støjvold i Silkeborg og Norge.

Der er efterfølgende, på baggrund af spørgsmål opstået i byrådssalen, sendt en opfølgende mail den 23. maj 2024 til byrådet i form af en supplerende redegørelse for opgaven med at flytte jorden i Tirstrup (vedlagt som bilag1). I denne mail beskrives processen for at komme hen til målet med beslutningen i byrådet nemlig at placere jorden på Randers Havn.

I denne mail beskrives også, hvordan forvaltningen administrativt, påtænker at give en tilladelse efter miljøbeskyttelseslovens §33 stk. 2. Denne efterfølgende miljøgodkendelse er også beskrevet i mailen, som en godkendelse miljø- og teknikudvalget behandler politisk så snart den er klar.

Den 31. maj 2024 modtager byrådet endnu en opfølgende mail (vedhæftet som bilag 2), som informerer om, at havnens bestyrelse har besluttet, at man er villig til at modtage jorden fra Nordic Waste med et forhøjet indhold af barium og nikkel. Randers Havns bestyrelse ønsker dog inden jorden modtages, at der indhentes en ekstra

ekstern rådgiver vurdering af udarbejdede miljøvæsentlighedsvurdering og de udkast til vilkår, som forvaltningen forventer at foreslå indarbejdet i den kommende miljøgodkendelse til Randers Havn.

I samme mail beskrives, at det forventes at den ekstra rådgiver vurdering modtages den 16. juni 2024. Det beskrives også, at forvaltningen herefter forventer det, at der kan gives en foreløbig tilladelse til Randers Havn efter Miljøbeskyttelseslovens §33 stk. 2, så jorden flyttes fra Tirstrup. Mailen beskriver ligeledes, at Byrådet vil blive orienteret, når denne ekstra vurdering foreligger og en miljøgodkendelse vil desuden blive fremlagt til politisk behandling efter sommerferien.

I mailen fra 31. maj oplyses der desuden om, at det forventes, at der kan køres jord med forhøjet barium indhold til Støjdragen i Silkeborg på et tidspunkt efter d. 7. juni, samt at Syddjurs kommune er blevet orienteret.

Den politiske følgegruppe blev orienteret om status på processen med at fjerne jorden fra den ulovlige placering i Tirstrup på deres møde den 7. juni. Herunder, at årsagen til, at jorden hurtigst muligt skal fjernes fra Tirstrup er, at jorden er placeret midlertidigt i Tirstrup, idet der ikke foreligger en miljøgodkendelse til en permanent nyttiggørelse af jorden i Tirstrup.

Som konsekvens heraf er Randers Kommune over flere gange blevet bedt om at fjerne jorden i Tirstrup af Syddjurs Kommune. I deres sidste henvendelser har Syddjurs kommune oplyst, at de som miljømyndighed vil være nødt til at håndhæve sagen overfor Randers Kommune, såfremt jorden ikke påbegyndes fjernet indenfor en uge.

Derfor anbefaler forvaltningen, at jorden fra Tirstrup nyttiggøres i Silkeborg, indtil jorden kan nyttiggøres på Randers Havn. En del af jorden som ligger i Tirstrup kan forventeligt efter den 13. juni køres til støjvolden i Silkeborg (Støjdragen) der netop har fået en miljøgodkendelse så den nu kan modtage jord med et barium indhold op til 300mg/kg TS.

På den måde kunne Randers Kommune begynde at lovliggøre det ulovlige forhold i Syddjurs Kommune ved at køre en mindre del af jorden til Silkeborg, indtil der foreligger mulighed for at nyttiggøre jorden i udvidelsen af havnen.

Opsummerende er det således, baseret på ovenstående, forvaltningens anbefaling, at der forsat arbejdes efter at nyttiggøre så meget jord som muligt på Randers Havn. Men, at der, indtil § 33 stk. 2 tilladelsen er meddelt til Randers Havn, køres jord fra Tirstrup til nyttiggørelse i støjvold i Silkeborg, så Randers Kommune kan komme i gang med at lovliggøre forholdet i Syddjurs så hurtigt som muligt.

Forvaltningen anbefaler også, at den mindre mængde jord forurennet med olie, som ikke kan køres til Randers Havn eller Silkeborg, bortskaffes til anden godkendt modtager.

Miljøbeskyttelseslovens §33

I henhold til Miljøbeskyttelseslovens § 33 skal virksomheder og aktiviteter, som kan give anledning til en væsentlig forurening af omgivelserne, have en miljøgodkendelse til etablering, ændringer eller udvidelser inden disse virksomheder eller aktiviteter kan påbegyndes.

I medfør af § 33, stk. 2 kan miljømyndigheden, på basis af en ansøgning fra virksomheden om en miljøgodkendelse, dog meddele disse virksomheder eller aktiviteter tilladelse til, at de påbegynder bygge- og anlægsarbejde tilknyttet den ønskede etablering, ændring eller udvidelse inden de har modtaget miljøgodkendelsen. I den tilladelse myndigheden giver efter § 33 stk. 2, vil blive stillet krav svarende til dem, der forventes stillet i miljøgodkendelsen. I dette tilfælde vil det f.eks. være krav om placering jorden, håndtering af jorden, mængder og grænseværdier for forskellige stoffer i jorden osv.

Dette kræver dog, at den ønskede etablering, kan rummes indenfor den gældende planlægning, samt at miljømyndigheden forventer at kunne meddele miljøgodkendelse til det ansøgte.

Den meddelte tilladelse i henhold til § 33 stk. 2 indebærer, at virksomheden/aktiviteten løber en risiko. En risiko som betyder, at der, når miljøgodkendelse meddeles, kan være krav, som får som konsekvens, at der skal ske ændringer i det bygge- og anlægsarbejde som er gennemført inden miljøgodkendelsen foreligger.

I nærværende sag vedrørende nyttiggørelse af jorden fra Tirstrup til havneudvidelsen af Randers Havn, er det forvaltningens forventning, baseret på den - for byrådet forelagte - miljøvæsentlighedsvurdering, at der kan

meddeles miljøgodkendelse til, at jorden nyttiggøres til havneudvidelsen, og det vil kunne rummes i indenfor den gældende planlægning for Randers Havn.

Dette betyder, at miljø- og teknikudvalget har mulighed for jf. § 33 stk. 2. at meddele tilladelse til at bygge- og anlægsarbejdet kan påbegyndes inden Randers havn har modtaget en endelig godkendelse til at anvende jorden fra Tirstrup i havneudvidelsen. En tilladelse som betyder, at jorden fra Tirstrup kan begynde at blive kørt til Randers Havn.

Miljø- og teknikudvalget afholder ekstraordinært udvalgsmøde den 13. juni. Dagsordenen vil blive opdateret med miljø- og teknikudvalgets indstilling.

Økonomi

Udgiften håndteres som øvrige udgifter relaterede til indsatsen ved Nordic Waste.

Håndteringen af jorden vurderes at ligge i et udgiftsspænd mellem 8,6 og 13,5 mio. kr. afhængigt af om havnens bestyrelse godkender den ekstra vurdering eller om jorden udelukkende skal køres til Silkeborg og et mindre parti til Norge.

Der må udover udgifterne til at håndtere jorden forventes en udgift på reetablering af Tirstrup Lufthavns arealer på mellem 3-5 mio. Hvis det viser sig at rabatter mm er forurenede kan det betyde udskiftning af jord og udgiften vil da løbe op i omkring 15. mio.

Bilag

Mail til Byrådet 23 maj 2024 - Opfølgning til Byrådet vedr. sagen om jord i Tirstrup

Vedhæftning til Mail til Byrådet den 23. maj 2024

Mail til Byrådet 31. maj 2024 - Orientering om beslutning Randers Havn og barium_nikkel

Vedhæftning til Mail til Byrådet den 31. maj 2024

Inhabilitsvurdering vedr. sag om jordshåndtering på Randers Havn

Punkt 99: Orientering om afværgeindsatsen ved Nordic Waste

09.02.16-K08-2-24

Resume

Randers kommune har siden d. 19. december 2023 forestået en meget omfattende afværgeindsats ved virksomheden Nordic Waste som følge af et jordskred. Afværgeindsatsens formål har været at forhindre en miljøskade på Alling Å og Randers Fjord.

Indsatsen har været uden fortilfælde i omfang og kompleksitet, men det er indtil videre lykket at hindre en ødelæggende forurening af Alling Å og Randers Fjord.

Denne sag giver en status på indsatsen indtil videre samt beskriver de overordnede linjer for indsatsen hen over sommerferien 2024.

Indstilling

Forvaltningen indstiller til byrådet via miljø- og teknikudvalget

1. At orienteringen tages til efterretning.

Beslutning

Indstilles taget til efterretning.

Jens Peter Hansen deltog ikke i sagens behandling.

Sagsfremstilling

I starten af december 2023 udviklede et jordskred på virksomheden Nordic Waste sig alvorligt. Store jordmængder satte sig i bevægelse mod øst med retning mod Alling Å. Virksomheden Nordic Waste forsøgte at afværge, at jordskredet ramte Alling Å, men stoppede deres indsats d. 19. december 2023.

Fra d. 19. december har Randers Kommune forestået en omfattende afværgeindsats for at hindre, at jordskredet påvirkede Alling Å og Randers Fjord. Hvis jordskredet havde ramt Alling Å ville åen have trukket jordpartikler med sig, som vil jorden langt ned i gennem Alling Å systemet dække åens bund og dermed ødelægge flora og fauna. En påvirkning som ville fortsætte indtil Alling Å ikke længere kunne løbe igennem Å dalen. Dertil kommer at vandopløselige miljøfremmede stoffer vil have ramt Randers Fjord og her givet anledning til en ophobning af miljøfremmede stoffer. Jordskred i Åen ville også have betydet, at Åen var kappet over, og floras og faunas frie passage op og ned igennem åsystemet var forhindret.

Virksomheden havde desuden anvendt mikrofiller i et forsøg på at stoppe jordskredet. Mikrofiller er et kalkprodukt med indhold af tungmetaller, der er stærkt basisk og som også kunne slå livet i åen ihjel.

Endelig kunne jordskredet medføre en flere meterhøj spærring af Alling Å ved Nordic Waste, som ville betyde opstuvning af vand langt ind i Favrskov Kommune med påvirkninger af arealer, infrastruktur og bygninger til følge samt ændringer i økosystemet.

Alt i alt ville det, hvis jordskredet havde ramt i Alling å, have betydet en alvorlig og væsentlig forurening i konflikt med lovkrav i Vandområdeplanen, Naturbeskyttelseslov, Habitatreglerne, Spildevandslovgivning, Vandløbslov, Jordforureningslov, Miljøbeskyttelsesloven m.m.

Randers Kommune har derfor pligt til at handle i henhold til Miljøbeskyttelseslovens §70, hvoraf det fremgår, at "i tilfælde af overhængende alvorlig fare for sundheden og i tilfælde, hvor øjeblikkelige indgreb er påkrævet for at afværge væsentlig forurening eller forureningsens udbredelse, foretager tilsynsmyndigheden det nødvendige uden påbud og for den ansvarliges regning".

Randers Kommune har desuden truffet afgørelse om, at jordskredet på Nordic Waste er omfattet af regler om miljøskade efter miljøbeskyttelseslovens § 73 f. Miljøstyrelsen er kommet med en bindende udtalelse i den forbindelse. Heri har Miljøstyrelsen erklærer sig enig i, at der ved jordskredet forelå en overhængende fare for en miljøskade på vandforekomsten, Alling Å og Randers Fjord og visse bilag IV-arter beskyttet efter habitatdirektivet.

Når der er truffet afgørelse om miljøskade overtager Miljøstyrelsen myndighedsansvaret for afværgeindsatsen. I den forbindelse skal Miljøstyrelsen stille krav om sikkerhedsstillelse fra virksomheden, som har forvoldt skaden. Hvis der ikke kan stilles sikkerhed, falder sagen tilbage til bestemmelserne i Miljøbeskyttelsesloven, som kommunen har myndighedsansvaret for. Derfor håndterede Miljøstyrelsen skadestedet og myndighedsansvaret fra den 22. januar 2024 til den 31. januar 2024. , hvor der kom en afklaring af, at virksomheden Nordic Waste ikke kunne stille sikkerhed for omkostningerne til afværgeindsatsen.

Den hidtidige indsats

Afværgeindsatsen har siden d. 19. december 2023 omfattet indsatser på fire fronter for at hindre en meget væsentlig forurening af Alling Å og Randers Fjord. 1) Beskyttelse af vandkvaliteten i Alling Å, 2) Beskyttelse af Alling Å mod jordskredet og 3) Beskyttelse af Alling Å mod forurenede regnvand fra Nordic Wastes arealer og 4) Genopretning af den ødelagte Å. Alle fire elementer var / er gensidigt afhængige og skal løses samlet.

Beskyttelse af vandkvaliteten i Alling Å

Alling Å løber langs det østlige matrikelskel til Nordic Wastes arealer og var i december 2023 stærkt truet af at blive ramt af jordskredet. Randers Kommunes strategi har siden d. 19. december 2023 derfor været at lede Alling Å uden om jordskredet for at beskytte vandkvaliteten. Indledningsvist var planen en rørføring langs Gl. Aarhusvej og da den løsning ikke viste sig mulig som følge af jordskredets kraft, ændres planen til en pumpning af åen over en bakkekam med tilslutning til Alling Å nord for Nordic Waste. Det betyder, at Alling Å er blevet opstemt lige syd for Nordic Wastes arealer, hvorfra vandet pumpes uden om jordskredet.

Opgaven har været enorm kompliceret, da Alling Ås vandmængde som følge af et historisk vådt 2023 har været oppe på et meget højt niveau på ca. 5000 l/s. Først primo januar blev der etableret en stabil pumpeløsning med den fornødne kapacitet, og først i marts blev løsningen ført helt ud på den østlige side af en spunsvæg etableret ved E45, hvorved vandkvaliteten var endeligt sikret. Med spunsvæggen og rørføringen blev vandkvaliteten i Alling Å endelig beskyttet mod påvirkning fra Nordic Wastes arealer ligesom spunsvæggen udgjorde en sidste forsikring for, at hvis jordskredet skulle fortsætte sin bevægelse og forurenede overfladevandet herfra ville samle sig i hele ådalen syd for Ølst, så ville spunsvæggen kunne sikre, at det forurenede vand i ådalen ikke kunne løbe ud i Alling Å og Randers Fjord.

Løsningen har været en succes, da der kun kortvarigt d. 20. december har kunnet registreres en påvirkning af Alling Å, som følge af, at den etablerede jernkasse kollapsede og åvandet endnu ikke blev pumpet udenom.

Pumpeløsningen for Alling Å er nu stabil og kan håndtere selv voldsomme udsving, og der er væsentlig bufferkapacitet i den sø, der er etableret ved opstuvningen syd for Nordic Waste. Pumpeløsningen er løbende blevet optimeret og vil fungere, indtil Alling Å er genoprettet. Rørene, som vandet pumpes i, forventes at blive liggende en periode, efter Alling Å er genetableret, som en forsikring der muliggør pumpning kan optages, hvis der mod forventningen skulle opstå behov herfor på ny.

Byrådet besluttede d. 21. maj 2024, at genoprette Alling Å ved at etablere et nyt å-forløb i ådalen forbi de tidligere Nordic Waste.

Beskyttelse af Alling Å mod jordskredet

Randers Kommunes indsats i de indledende uger var fokuseret på at sikre, at jordskredet ikke ødelagde de løsninger, der var etableret til beskyttelse af vandkvaliteten i Alling Å. Det betød, at der blev gravet jord væk fra fronten af jordskredets sydside for at sikre, at jorden ikke bevægede sig ned mod pumpestationen til Alling Å mod syd med risiko for at ødelægge den. Der blev også kørt jord væk fra nord/øst siden for at trække jordskredet væk fra sydsiden. Dette var for at understøtte, at jorden skred derhen, hvor der var mindst modstand og styre det væk fra pumpeløsningen.

I slut januar viste jordskredet tegn på at stabilisere sig på nordsiden, og det samme skete i februar på sydsiden. Herefter er der blevet arbejdet på at stabilisere jordskredet yderligere ved udjævning, græssåning, afværgeboringer af vand i jordskredet og plantning af træer.

I maj 2024 blev der gravet gennem jordskredet, der hvor Gl. Aarhusvej lå. Dette har ikke sat gang i jordskredet igen. Skredet har derfor været stabilt i cirka 4 måneder på nuværende tidspunkt.

Som en del af afværgeindsatsen er der blevet kørt store mængder jord væk, i alt - cirka 250.000 tons. Jorden blev kørt væk, da det ikke blev vurderet sikkert af de tilknyttede rådgivere at køre jorden ind på Nordic Wastes arealer igen, da dette ville skabe en væsentlig risiko for yderligere jordskred.

Jorden blev indledningsvist lagt på affaldsterminalen på Ørneborgvej og senere på forsvarrets arealer i Tirstrup med henblik på en bortskaffelse til en miljøgodkendt modtager af jord. Her blev der taget prøver af jorden, inden den blev kørt til godkendte modtagere. Jordprøverne viste, at jorden generelt er lettere forurenede, dog var der jordpartier, der indeholder et forøget niveau af særligt barium. Disse jordpartier kunne ikke bortskaffes til godkendt modtager idet der frem til sommeren 2024 ikke fandtes nogle modtagere af jord, der var godkendt til at modtage jord med et højt barium indhold.

Jorden forventes bortskaffet fra Tirstrup i løbet af sommeren 2024. Byrådet har besluttet, at jorden skal køres til Randers Havn, der som følge af udvaskningsforsøg og en revideret miljøgodkendelse kan modtage jorden. Derudover har Silkeborg Kommune revideret miljøgodkendelsen til "Støjdragen" i Silkeborg, så de kan modtage jord med forhøjet indhold af barium.

Beskyttelse af Alling Å mod forurenede regnvand

Nordic Waste håndterede store mængder jord, der var klassificeret som lettere forurenede og virksomheden måtte også modtage forurenede jord til rensning, såfremt det efterfølgende blev bortskaffet til godkendt modtager. Virksomheden havde ligeledes godkendelse til at modtage mikrofiller til anvendelse under pladser i forbindelse med den godkendte udvidelse af ressourcecenteret.

Virksomheden har ulovligt anvendt denne mikrofiller i et forsøg på at stoppe jordskredet. Som konsekvens af ovenstående bliver det regnvand, der falder på arealerne forurenede. Derfor havde virksomheden ikke tilladelse til at bortlede overfladevandet til Alling Å.

Særligt virksomhedens oplag af mikrofiller har som følge af jordskredet og den ulovlige anvendelse heraf været en problemstilling, da dens basiske egenskaber betød, at overfladevandet fik en meget høj pH-værdi, som ikke umiddelbart kan håndteres i Randers Centralrenseanlæg.

Samlet har dette betydet, at det har været nødvendigt at holde overfladevandet adskilt fra åen under hele indsatsen.

Indledningsvist blev regnvandet opsamlet i nyetablerede regnvandsbassiner i ådalen ved siden af virksomheden, hvorfra det blev kørt til bassiner rundt om i Randers Kommune, i industriområder og i Assentoft. Bassinerne blev etableret under enormt tidspres på grund af de store regnmængder, der faldt over det cirka 50 ha. store areal.

I februar måned blev der påbegyndt rensning af overfladevandet ved hjælp af mobile renseanlæg. Der blev opstillet et nord for Nordic Waste og et på den sydlige del af Nordic Wastes arealer. Med rensningen blev det muligt at bringe forureningsgraden ned til et niveau, hvor større mængder kan tilføres til Vandmiljø Randers' centralrenseanlæg. På nuværende tidspunkt kan cirka 500-600m³ tilføres dagligt.

I maj måned er Nordic Wastes oplag af mikrofiller desuden blevet udjævnet og dækket med jord, så påvirkningen herfra bliver minimeret. Tilplantningen af Nordic Wastes arealer med græs betyder også en større tilbageholdelse og fordampning af regnvand, så mindre mængder skal håndteres.

Sideløbende denne sag fremsendes også en sag vedrørende den fremtidige håndtering af overfladevandet fra Nordic Waste i forbindelse med genetableringen af Alling Å.

Genopretning af den ødelagte å

Situationen ved Nordic Waste er for nuværende stabil, men afværgeindsatsen er ikke afsluttet, før Alling Å flyder frit igen, og der er en mere permanent løsning på overfladevandet fra Nordic Waste. Først på det tidspunkt er den overhængende risiko for forurening af Alling Å og Randers Fjord endeligt afværget.

Byrådet besluttede d. 21. maj 2024, at Alling Å skal lægges tilbage i ådalen forbi de tidligere Nordic Waste arealer. Forvaltningen forventer for nuværende, at genopretningen af åen i ådalen vil blive igangsat i juli måned og afsluttet i august. Som det fremgår af sagen til byrådet, vil den anlægstekniske løsning på genopretningen afhænge af de konkrete forhold, der observeres i forbindelse med arbejdet hen over sommeren. Sportsfiskerforbund og Naturfredningsforeningen inddrages desuden i arbejdet med etableringen af den nye Alling Å.

Inden åen genoprettes skal der fjernes jord fra Gl. Aarhusvej for at undgå risiko for en fremtidig forurening herfra samt skabe plads til genopretningen af Alling Å. Dertil kommer, at skredet skal efterbehandles, så det får den hældning, der blev krævet i miljøgodkendelsen fra 2018, og som skaber de bedste forudsætninger for, at der ikke kan opstå et nyt skred i nærheden af Alling Å.

Jorden fra Gl. Aarhusvej skal sammen med velegnet jord fra Nordic Waste arealerne anvendes til etableringen af en jordvold, der kan forhindre det forurenede regnvand på Nordic Waste arealerne i at forurene omgivelserne herunder og i særdeleshed den genoprettede Alling å. Jorden fra GL. Århus vej placeres derfor midlertidigt på Nordic Wastes arealer, på områder, der er udpeget som sikre efter geotekniske analyser indtil det bliver indbygget i jordvolde.

Overordnet er formålet med voldene således, at de sammen med en terrænbearbejdning, interne bassiner og etableringen af vandkanaler / grøfter skal skabe mulighed for at styre og fordampe overfladevandet fra arealerne for til sidst at lede regnvandet til to nye bassiner med membran, som bliver etableret på den sydøstlige del af Nordic Wastes arealerne og i dele af det gamle å forløb. Det opsamlede vand bliver som del af denne vandhåndteringsplan også rensset i nødvendigt omfang. Det er endnu uafklaret, hvad der skal ske med det forrensede vand. Det kan enten ledes til kloakken eller vandet kan renses så godt med ekstra rensetrin, at der kan gives tilladelse til at vandet kan udledes til Alling Å.

Valget af den endelige løsning afhænger af de mulige miljøtekniske og økonomiske løsninger og ikke mindst af, hvordan forureningsgraden af overfladevandet udvikler sig i takt med, at der sker begrønning af arealerne på Nordic Waste, og efter at mikrofilleren er indkapslet. Byrådet vil få forelagt en sag om dette, når der er tilvejebragt de nødvendige analyser og udarbejdet et beslutningsgrundlag.

I forhold til reetablering af Gl. Aarhusvej udarbejdes der et projekt, der kan realiseres, hvis der senere kan skaffes finansiering dertil. Byrådet får også dette projekt til godkendelse.

Myndighedsarbejde

Randers Kommune har under hele indsatsen ageret i henhold til §70 i Miljøbeskyttelsesloven. Det betyder også, at der på grund af den akutte afværgesituation ikke er blevet udarbejdet de tilladelser, der normalt skal forelægges, når man ændrer åforløb, laver konstruktioner i ådal etc. Der sker en løbende afvejning mellem det nødvendige akutte afværge og de indsatser, hvor det kan afvente tilladelser efter andre dele af miljøbeskyttelsesloven, naturbeskyttelsesloven, planloven osv. Ud over vurderingen af den akutte afværge afvejes også proportionalitet ift. den miljømæssige værdi og de økonomiske konsekvenser. Derfor vil der også efter nogle af afværgeforanstaltningerne er gennemført blive givet en tilladelse efter de almindelige regler.

De nødvendige tilladelser udarbejdes i andre dele af afværgeindsatsen i takt med de nye indsatser, der sættes i gang. Det er et meget vanskeligt arbejde, da lovgivningen generelt set ikke er indrettet efter situationer som den ved Nordic Waste, hvor situationen er dynamisk, og hvor udgifterne forbundet med status quo er markante.

Sundhedsundersøgelse og fødevarer

Forvaltningen har henvendt sig til Styrelsen for Patientsikkerhed for at få en vurdering af, om der er behov for en nærmere undersøgelse af befolkningen i nærområdet og jorden omkring Nordic Waste samt om der skal træffes særlige supplerende foranstaltninger og forholdsregler af hensyn til de omkringboende ud fra konkrete indhold af sundhedsskadelige stoffer i jord og vand samt risikoen for eksponering.

Styrelsen for Patientsikkerhed har meldt tilbage at man på det foreliggende grundlag ikke kan vurdere borgernes konkrete eksponering overfor relevante miljøfremmede stoffer stammende fra Nordic Waste. Styrelsen kan vejlede overordnet på det foreliggende grundlag, mens en mere præcis risikovurdering vil kræve

mere konkrete eksponeringsdata. Ligesom styrelsen heller ikke kan vurdere i hvilket omfang resultaterne fra det indsendte materiale er repræsentativt for forureningen.

Derfor anbefaler Styrelsen for Patientsikkerhed:

- En kortlægning af befolkningens mulige eksponering overfor relevante stoffer/kemikalier i forhold til en vurdering af en mulig spredning af forureningen udenfor skadestedet, som danner forudsætning for
- En opsætning af et relevant analyseprogram til bestemmelse af forureningens omfang i nærområdet

For at sikre at en eventuel kortlægning vil være dækkende nok til at iværksætte et relevant analyseprogram, har forvaltningen bedt om en uddybning fra Styrelsen for Patientsikkerhed om deres faglige indspil/specifikation af hvad denne kortlægning skal indeholde, for at styrelsen vil vurdere den tilstrækkelig, i forhold til at Styrelsen for Patientsikkerhed efterfølgende vil kunne rådgive om hvilket analyseprogram, der vil være relevant at opsætte til bestemmelse af forureningens omfang. Forvaltningen afventer svar på denne henvendelse.

I Styrelsen for Patientsikkerheds første svar til Randers Kommune om en sundhedsfaglig vurdering og eventuelle anbefalinger til yderligere undersøgelser og foranstaltninger i forbindelse med jordskredet ved Ølst/Nordic Waste henvises til Fødeveststyrelsen.

Forvaltningen anmodede derfor Fødeveststyrelsen om at bistå med en afklaring af om der var grundlag for at igangsætte en kortlægning af risikoen ved indtagelse af fødevarer dyrket i området. Og hvis der var det, hvordan ville Fødeveststyrelsen så anbefale, at denne kortlægning skulle gennemføres. Og at styrelsen i den forbindelse havde mulighed for at bistå i gennemførelsen af en sådan undersøgelse.

Fødeveststyrelsen har svaret forvaltningen, at det er hensigtsmæssigt, at der tages fem prøver bestående af afgrøderne asparges (500 gr), salat (500 gr) og kartofler (1 kg) og at haver med afgrøder udvælges efter højst risiko for afstrømmet overfladevand og støv og anden luftbåren forurening. Da der ingen risiko er for, at overstrømmet overfladevand fra Nordic Waste løber ned i haverne, er der i forvaltningen foretaget en faglig vurdering af, hvordan haver i Ølst kan udvælges ud fra almindelig luftbåren spredning fra oplag på Nordic Waste styret af vind og luftbåren spredning fra forbikørende lastbiler med læs af mikrofiller og jord.

En gennemgang af vindretning viser, at Ølst er i den hyppigste vindzone (vest-sydvestlig retning) i vinterhalvåret og i sommerhalvåret, hvor vinden er mere vestlig, er Ølst ikke beliggende så byen er eksponeret for de hyppigste vinde. Både sommer og vinter er byen eksponeret med de højeste vindhastigheder. I samarbejde med borgerne og derfor både med afsæt i faglige kriterier for udvælgelse af haver og borgernes erfaringer og oplevelser med spredning af støv fra Nordic Waste oplag, er der udvalgt fem haver. 3 haver der har samme eksponering i forhold til retning til Nordic Waste oplagsplads men med forskellig afstand til kilden og 2 haver i umiddelbar nærhed af Gl. Århusvej og i samme afstand som referencehaver i kriterie 1.

Der foregår for øjeblikket dialog med borgere med henblik på en præcis aftale om, hvilke afgrøder, der tages fra de fem haver og herefter vil et overblik blive leveret til Fødeveststyrelsen, som herefter selv har kontakten til haveejere med henblik på indhentning af prøverne.

Der vil blive fremlagt en sag på sundhed-, idræts- og kulturudvalget i august måned, hvor der skal tages stilling til kortlægning af borgernes eksponering.

Kommunikationsopgaven i forbindelse med Nordic Waste

Siden 16. december 2023 har forvaltningen varetaget en massiv kommunikationsopgave i forbindelse med skadesituationen ved Nordic Waste. Frem til 19. december bestod opgaven primært i at formidle trafikale forandringer da Gl. Århusvej blev afspærret af hensyn til arbejdet med at bremse jordskred på Nordic Waste.

Da Randers Kommune overtager opgaven med at afværge miljøkatastrofen den 19. december 2023 udvides kommunikationsopgaven betragteligt. Den grundlæggende kommunikationsstrategi for situationen tager afsæt i åbenhed og gennemsigtighed og en intention om at kommunikere løbende og vedholdende på tværs af mange platforme, fordi medieforbruget hos borgerne er mangfoldigt. For at nå at formidle de mange forandringer og den løbende udvikling i sagen til offentligheden, har det været nødvendigt i høj grad at kommunikere igennem pressen sideløbende med, at forvaltningen har opbygget en særlig hjemmeside om Nordic Waste med mulighed for at se alt fra miljøgodkendelser til resultater af jord- og vandprøver, forstå hvad

situationen handler om m.v. Der er på hjemmesiden således mere end 50 nyheder udgivet om situationen, ligesom Randers Kommune har stillet sig til rådighed for pressen for at svare på spørgsmål både via interview og skriftlige svar. Medieinteressen har været massiv med håndtering af op til ca. 30 daglige mediehenvendelser samt mere end 150 aktindsigtsbegæringer.

Der er anvendt mange forskellige måder at kommunikere på, både fysiske møder med borgere, pressemøder, udsendelse af pressemeddelelser og nyheder på kommunens hjemmeside. Samtidig har der været et særligt fokus på at kommunikere direkte til borgere i Ølst. Her er der udsendt 15 nyhedsbreve via e-Boks og husstandsomdeling, oprettet sms-tjeneste og afholdt faste såkaldte "kirkepladsmøder" hvor borgere har mulighed for at møde projektchef og en medarbejder fra skadestedet en gang om ugen og siden medio maj hver 14. dag. Der er desuden nedsat en dialoggruppe af borgere fra Ølst, som forvaltningen jævnligt har haft og har møder med - netop for at afstemme kommunikationsplatforme.

Miljø- og teknikudvalget afholder ekstraordinært udvalgsmøde den 13. juni. Dagsordenen vil blive opdateret med miljø- og teknikudvalgets indstilling.

Økonomi

Den samlede økonomien forbundet med afværgeindsatsen har tidligere været beskrevet for byrådet på mødet den 21. maj 2024 som bilag 1 til sag nr. 208. Samme bilag er vedlagt denne sag.

Bilag

Bilag 1 - Notat-oekonomi-nordic-waste

Punkt 100: Håndtering af overfladevand fra Nordic Waste

09.02.00-P19-11-24

Resume

Randers Kommune har siden d. 19. december 2023 forestået en omfattende afværgeindsats for at hindre miljøskaade på Alling Å. Et centralt element i afværgeindsatsen har været at sikre, at der ikke kommer forurenede overfladevand fra Nordic Wastes arealer ned i Alling Å.

Randers Kommune har derfor over vinteren og foråret hurtigt etableret en række bassiner i og omkring Nordic Wastes arealer, hvor overfladevandet kunne opsamles, forrenses og derefter køres til renseanlæg.

Situationen ved Nordic Waste er nu så stabil, at byrådet d. 23. maj besluttede at Alling Å skal genetableres i ådalen langs Nordic Wastes arealer. Som en følge deraf skal en række bassiner nedlægges for at gøre plads til åen samtidig med at det nu er muligt at styre overfladevandet bedre og optimere håndteringen af overfladevandet.

Det foreslås derfor, at det etableres en samlet afværgeløsning for overfladevandet bestående af volde, strømningsveje, bassiner og vandrensning, der sikrer at overfladevandet i videst muligt omfang kan holdes indenfor Nordic Wastes arealer.

Indstilling

Forvaltningen indstiller til byrådet via miljø- og teknikudvalget, at

1. At afværgeindsatsen til håndtering af overfladevand som beskrevet i sagsfremstillingen etableres.
2. At der meddeles tilladelse efter Miljøbeskyttelseslovens § 33 stk. 2 til at afværgeanlæggene til håndtering af overfladevandet påbegyndes og etableres hurtigst muligt.
3. At det samlede anlæg etableres og driftes som en afværgeindsats af Randers Kommune indtil den fremtidige anvendelse af arealerne er fastlagt, herunder om ejeren af arealerne overtager afværgeindsatsen.

Beslutning

Indstilles godkendt.

Jens Peter Hansen deltog ikke i sagens behandling.

Sagsfremstilling

Randers Kommune har siden 19. december 2023 arbejdet med en afværgeindsatsen målrettet beskyttelse af Alling Å og Randers Fjord mod forurening. En forurening som rent fysisk kunne tilføres Alling Å via jord, forurenede jord eller overfladevand.

Nordic Waste håndterede store mængder jord, der er påvirket af forureningslementer. Ligeledes har virksomheden anvendt mikrofiller i et forsøg på at stoppe jordskredet. Mikrofilleren er stærkt basisk og indeholder tungmetaller. Det betyder, at det regnvand der falder på Nordic Wastes arealer bliver forurenede og ikke kan udledes i Alling Å. Det har derfor været nødvendigt at holde overfladevandet adskilt fra åen under hele indsatsen

For at undgå, at overfladevand fra arealerne kan løbe i Alling Å er alt overfladevand indtil videre blevet opsamlet i hastigt etablerede bassiner ved Nordic Waste og i nogle af Vandmiljø Randers bassiner. Herfra er det opsamlede overfladevand blev forrenset af mobile renseanlæg og derefter kørt til centralrenseanlægget til endelig behandling.

Indsatsen for at sikre, at overfladevandet ikke kan løbe urensede i Alling Å indeholdte også etableringen af to forsikringslementer i form af etableringen af ekstra oplagingskapacitet til overfladevandet i Assentoft, samt etableringen af en spuns i Alling ådalen tæt på motorvejen E45. Begge anlæg skal bringes i anvendelse, hvis mængden af overfladevand fra arealerne ved et skybrud eller en meget lang periode med regn overstiger oplags- og behandlingskapaciteten eller jordskredet ødelagde de hastigt etablerede bassiner omkring Nordic Waste. Heldigvis har dette ikke været nødvendigt.

De beskrevne afværgeindsatser er designet til at kunne beskytte Alling Å i den periode, hvor jordskredet stod på og i perioden, hvor det var usikkert om jordskredet pludseligt kunne genopstå.

Situationen ved Nordic Waste er imidlertid nu så stabil, at byrådet d. 23. maj 2024 besluttede at Alling Å skal genetableres i ådalen langs Nordic Wastes arealer. Som en følge deraf skal en række bassiner nedlægges for at gøre plads til åen samtidig med at det nu er muligt at styre overfladevandet bedre og optimere håndteringen af overfladevandet

Fremtidig afværge af forurening fra overfladevand

Jordskredet har nu været stabilt i 3-4 måneder, hvilket giver mulighed for at genetablere Alling Å i ådalen samt optimere på den håndtering af regnvand, der sker ved Nordic Waste. Der er derfor udarbejdet det forslag til fremtidig håndtering af overfladevandet, der er vedlagt denne sag,

Vandhåndteringsplanen består grundlæggende af et voldanlæg omkring Nordic Wastes arealer, der holder vandet inde på arealerne. Indenfor voldene sker der en bearbejdning af terrænet, så vandet finder de naturlige strømningsveje i render og kanaler og ledes ned til bassiner på det laveste punkt for foden af bakken. Fra bassinerne pumpes vandet så til et renseanlæg, hvor vandet forrenses, hvorefter det tilbageføres til et andet bassin. Fra dette bassin ledes vand til kloak eller bortkøres, så der kan ske endelig rensning på centralrenseanlægget. Den endelige løsning på bortskaffelse af det forrensedede vand er endnu ikke fastlagt. Dette er de samlede "afværgeanlæg".

Med jordvoldene forhindres overfladevandet i at løbe ukontrolleret udenfor arealerne tidligere anvendt af Nordic Waste. Jordvoldene etableres i størst muligt omfang af genbrugsjord fra Nordic Wastes arealer og fra jordskredet på Gl. Århusvej. Forureningsgraden af den anvendte jord skal være dokumenteret og alene ren og lettere forurenede jord må anvendes til opbygning af voldene. Hvis nødvendigt anvendes genbrugsbeton i opbygningen. På ydersiden af voldene anvendes dokumenteret rent jord stammende fra arealet eller tilført udefra. Udsivning af forurening fra jordvoldene forhindres ved design af voldene så nedsvivning er minimeret mest muligt og udløb af vand under voldene ikke kan ske. Endelig tilplantes voldene med hydrofile arter, der optager mest muligt vand.

Bassiner for foden af bakken til overfladevandet etableres med samme membran, som bassinerne i Assentoft. Fra bassinerne vil der ske en fordampning, så vandmængden der skal renses kan minimeres mest muligt. Bassinerne udstyres med overløbsalarm, så der kan ske bortkørsel, hvis vandet er ved at løbe over.

Vandet i bassinerne renses på det mobile renseanlæg, hvor der sker en rensning, så vandet kan føres til centralrenseanlægget. Som følge af tildækningen af mikrofilleren samt tilgroning af græs og planter på jordskredet er det forventningen at forureningsgraden af overfladevandet vil blive reduceret. Det skal derfor senere undersøges om overfladevandet kan renses i et sådant omfang, at det kan tilledes Alling Å i ekstremssituationer og dermed ikke skal ledes til centralrenseanlægget på den lange bane. Byrådet vil få forelagt en sag om dette.

Med dette samlede "afværgeanlæg" for overfladevandet er det vurderingen, at der er en solid løsning, der hindrer en forurening af Alling Å, ikke påvirker grundvandet i ådalen eller nuværende eller fremtidige drikkevandsindvindinger. Der ikke sker skade på de nærliggende naturområder og løsningen medvirker desuden til at der ikke sker en vandmætning af jordskredet.

Miljøgodkendelse meddeles

Baseret på ovenfor beskrevne formål og bærende anlægspræmisser forventer Forvaltningen, at udarbejde en miljøgodkendelse af det beskrevne afværgeanlæg, som forelægges miljø- og teknikudvalget i september 2024.

Da anlægget etableres som en del af afværgeindsats jf. § 70 i Miljøbeskyttelsesloven og er en forudsætning for, at genetableringen af Alling Å kan påbegyndes, anbefaler Forvaltningen, at der hurtigst muligt meddeles tilladelse til, at anlægget kan påbegyndes inden miljøgodkendelsen foreligger endeligt. Dette er muligt efter § 33 stk. 2 i Miljøbeskyttelsesloven, da den eksisterende planlægning for området muliggør en midlertidig etablering af det beskrevne afværgeanlæg. Det er forvaltningens forventning at afværgeanlægget vil være etableret inden september 2024.

Forvaltningens anbefaler derfor:

- At der meddeles tilladelse efter § 33 stk. 2 i Miljøbeskyttelsesloven således, at etableringen af det i sagen beskrevne afværgelanlæg til håndtering af overfladevand påbegyndes og etableres hurtigst muligt. Derved kan Alling Å hurtigst muligt blive ført tilbage som et åbent åløb uden pumpning i rør.
- At forvaltningen i september 2024 fremlægger udkast til miljøgodkendelse af afværgelanlægget til vandhåndtering for Miljø- og teknikudvalget med henblik på endelige godkendelse.
- At afværgelanlægget driftes som en afværgeindsats af Randers Kommune indtil den fremtidige anvendelse af arealerne er fastlagt herunder om ejeren af arealerne overtager afværgeindsatsen.

Da en mindre del af anlægget skal etableres i Favrskov Kommune, er det aftalt med Favrskov, at de også meddeler en miljøgodkendelse til etablering af den del af afværgelanlægget som, lokaliseres i deres kommune. Forvaltningen er i løbende dialog med Favrskov Kommune herom.

Afslutningsvis skal det oplyses, at forvaltningen påtænker at påbyde virksomheden DSH Recycling A/S at overtage det overfor beskrevne afværgelanlæg til håndtering af overfladevandet hurtigst muligt, idet det forurenede overfladevand stammer fra en ejendom ejet af virksomheden DSH Recycling A/S.

Miljøbeskyttelseslovens §33

I henhold til Miljøbeskyttelseslovens § 33 skal virksomheder og aktiviteter, som kan give anledning til en væsentlig forurening af omgivelserne, have en miljøgodkendelse til etablering, ændringer eller udvidelser inden disse virksomheder eller aktiviteter kan påbegyndes.

I medfør af § 33, stk. 2 kan miljømyndigheden, på basis af en ansøgning fra virksomheden om en miljøgodkendelse, dog meddele disse virksomheder eller aktiviteter tilladelse til, at de påbegynder bygge- og anlægsarbejde tilknyttet den ønskede etablering, ændring eller udvidelse inden de har modtaget miljøgodkendelsen. I den tilladelse myndigheden giver efter § 33 stk. 2, vil blive stillet krav svarende til dem, der forventes stillet i miljøgodkendelsen. I dette tilfælde vil det f.eks. være krav om placering og udformning af volde til at styre overfladevandet, opbygningen og placeringen af bassiner, eventuelle krav til rensning af vand osv.

Dette kræver dog, at den ønskede etablering, kan rummes indenfor områdets lokalplan, samt at miljømyndigheden forventer at kunne meddele miljøgodkendelse til det ansøgte.

Den meddelte tilladelse i henhold til § 33 stk. 2 indebærer, at virksomheden/aktiviteten løber en risiko. En risiko som betyder, at der, når miljøgodkendelse meddeles, kan være krav, som får som konsekvens, at der skal ske ændringer i det bygge- og anlægsarbejde som er gennemført inden miljøgodkendelsen foreligger.

I nærværende sag vedrørende etablering af et afværgelanlæg til overfladevand, er det forvaltningens forventning, at der på baggrund af den forestående miljøvæsentlighedsvurdering, kan meddeles miljøgodkendelse til det beskrevne projekt, og at det kan rummes indenfor den gældende planlægning, hvor der dog forventes at skulle dispenseres midlertidigt til bassin inde på selve området.

Dette betyder, at miljø- og teknikudvalget har mulighed for jf. § 33 stk. 2. at meddele tilladelse til at bygge- og anlægsarbejdet kan påbegyndes inden der er meddelt en endelig godkendelse til at afværgelanlægget på Nordic Waste. En tilladelse som betyder, at jorden fra fronten af jordskredet kan nyttiggøres på området.

Miljø- og teknikudvalget afholder ekstraordinært udvalgsmøde den 13. juni. Dagsordenen vil blive opdateret med miljø- og teknikudvalgets indstilling.

Økonomi

Udgiften håndteres som øvrige udgifter relaterede til indsatsen ved Nordic Waste.

Bilag

Bilag 1 - afværgelanlæg til håndtering af overfladevand